

ظرفیت فراموش شده صنایع سلولزی

صنایع سلولزی ایران با گستره‌ای از کاغذ و مقوا تا مصنوعات چوبی و محصولات بهداشتی، زیرساختی حیاتی برای توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور محسوب می‌شوند

رامین بیات

روزنامه نگار

یادداشت

O P I N I O N

ابوالفضل روغنی کلیایکائی

رئیس سندیکای تولیدکنندگان کاغذ

صنعت کاغذ وابسته به واردات

در سال‌های اخیر، صنعت کاغذ و محصولات چابی در ایران با وجود نوسان‌های اقتصادی و چالش‌های متعدد، توانسته جایگاه خود را در چرخه آموزشی، فرهنگی و صنعتی کشور حفظ کند. تقاضای گسترده برای کتاب‌های درسی و نوشت افزار، اهمیت این صنعت را دوچندان کرده و نشان می‌دهد که استمرار تولید کاغذ تحریر و مواد مرتبط، نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و حمایت مؤثر دولت است. با این حال، تولید این کالا همواره با موانع جدی روبرو بوده است و مسیر آن را می‌توان داستانی پرغصه توصیف کرد.

کارخانه‌های داخلی، از جمله کارخانه مازندران، با وجود ظرفیت تولید مناسب، در گذشته با مشکلات متعدد مواجه بوده‌اند. اصلی‌ترین مانع، تخصیص ارز ارزان برای واردات بود که رقابت را برای تولیدکنندگان داخلی دشوار می‌کرد. هر چند در سال‌های اخیر استقبال مصرف‌کنندگان و بازار داخلی از کاغذ ایرانی افزایش یافته و کیفیت محصول نیز رضایت‌بخش است، اما وزارتخانه‌های ارشاد و صمت هنوز ورود جدی برای حل مشکلات این صنعت نداشته‌اند. قطعی‌های مکرر برق و گاز نیز تولید را با وقعه مواجه می‌کند و مانع تحقق تولید پیوسته و منظم می‌شود.

همچنین انتظار برخی از فعالان بازار، برای عرضه کاغذ داخلی با پایین‌ترین قیمت ممکن، با واقعیت‌های اقتصادی تناقض دارند. هزینه‌های تولید و واردات مواد اولیه تابع قیمت‌های جهانی است و این کالا از ارز ارزان‌تر از سایر تولیدات بهره‌مند نشده است. در شرایط فعلی، تولید کاغذ تحریر وضعیت مناسبی ندارد و محدودیت‌های مالی آموزش و پرورش، که در گذشته خریدار عمده کاغذ داخلی بود، به بازار این محصول را دشوارتر کرده است. تأمین مالی واحدهای تولیدی، پیش شرط حفظ تولید و جلوگیری از مشکلات گسترده‌تر است. تأثیر این وضعیت، علاوه بر کتاب‌های درسی امسال، بیشتر بر تولید کتب درسی سال آینده و نیز بازار دفتر مشق و کتاب‌های کمک آموزشی خواهد بود.

برآوردها نشان می‌دهد نیاز واقعی کشور به کاغذ تحریر سالانه ۱۴۰ تا ۱۵۰ هزار تن است. در حالی که واردات حدود ۲۷۰ تا ۳۰۰ هزار تن است و بخشی از منابع کشور را هدر می‌دهد. تولید داخلی در بهترین شرایط بین ۶۰ تا ۷۰ هزار تن است و با حمایت دولت می‌تواند تا ۴۰ درصد نیاز کشور را تأمین کند، مابقی نیاز از طریق واردات برطرف می‌شود. وابستگی به مواد اولیه وارداتی، به ویژه در فرایند پوشش دهی کاغذ که کیفیت فیزیکی و بصری محصول را ارتقای می‌دهد، مشکل اصلی صنعت است. نبود تخصیص ارز برای واردات این مواد، تولید داخلی را با افت مواجه کرده و بخش مهمی از امکانات تولید همچنان وارداتی باقی مانده است.

در مجموع، صنعت کاغذ ایران با وجود ظرفیت‌ها و کیفیت محصولات داخلی، نیازمند حمایت جدی و سیاست‌گذاری هوشمندانه است. تأمین مالی، تخصیص منطقی ارز و توجه وزارتخانه‌های مرتبط، می‌تواند سهم تولیدکنندگان داخلی را افزایش داده و وابستگی کامل به واردات را کاهش دهد. امنیت بازار و استمرار تولید را تضمین کند.

کاهش قدرت نقدینگی، نوسان نرخ ارز، افزایش هزینه‌های جانبی و محدودیت تأمین مواد اولیه، مهم‌ترین موانع پیش روی تولید کنندگان کاغذ به شمار می‌روند

ایران در دل خود یکی از کهن‌ترین و گسترده‌ترین زنجیره‌های تولیدی کشور را جای داده؛ صنایع سلولزی، شبکه‌ای چندوجهی که دامنه آن از تولید کاغذ و مقوا تا مصنوعات چوبی، مبلمان، اوراق فشرده، دستمال و محصولات بهداشتی گسترده است. این تنوع نه تنها جنبه صنعتی دارد، بلکه صنایع سلولزی به مثابه زیرساختی حیاتی برای توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور عمل می‌کنند و نقشی فراتر از یک حوزه تولیدی صرف ایفا می‌کنند. گستره جنگل‌های کشور، منابع عظیم ضایعات کشاورزی و بازار داخلی وسیع، ایران را در موقعیتی قرار داده که ظرفیت‌های بالفعل و بالقوه فراوانی برای رشد این صنعت در اختیار دارد و می‌تواند به قطبی مهم در منطقه تبدیل شود.

ضرورت ایجاد زنجیره‌های کامل تولید و تجمیع صنایع مرتبط در چنین شرایطی بیش از پیش احساس می‌شود. نمونه‌هایی مانند ساختارهای یکپارچه در هلدینگ‌هایی همچون تاسیکو، زیرمجموعه شستا، نشان می‌دهد که تنها در یک ساختار متمرکز و هماهنگ می‌توان از ظرفیت‌های گسترده این بخش بهره‌برداری کامل و ظرفیت‌های فراموش شده آن را احیا کرد. اهمیت این صنعت از آنجا آشکار می‌شود که نیازهای روزمره جامعه به طور مستقیم به تولیدات سلولزی وابسته است؛ از نشر کتاب و مطبوعات، بسته‌بندی کالا، کاغذ اداری و مقوای صنعتی تا MDF، سازه‌های چوبی و انواع محصولات بهداشتی، هر یک سهمی مهم در اقتصاد مصرفی و تولیدی کشور دارند و در صنایع بزرگ‌تر مانند لوازم

خانگی، خودروسازی، ساخت وساز و صادرات غیرنفتی نیز نقش غیرقابل انکاری ایفا می‌کنند. افزون بر این، گرایش جهانی به مصرف کالاهای سازگار با محیط‌زیست، مسیر توسعه این صنعت را هموار ساخته و ایران را در آستانه تبدیل شدن به یکی از بازیگران اصلی منطقه‌ای در این حوزه قرار داده است. بهره‌برداری از این ظرفیت، نه تنها اشتغال و تولید داخلی را تقویت می‌کند، بلکه زمینه‌ای برای حضور فعال ایران در بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی فراهم می‌آورد و می‌تواند صنایع سلولزی را به پیشروانی مؤثر در اقتصاد کشور تبدیل کند.

چالش‌های عمده صنایع سلولزی

با وجود ظرفیت‌های گسترده و پتانسیل بالای صنایع سلولزی، فعالان این حوزه همواره بر این باورند که مشکلات ساختاری و اقتصادی مانع از بهره‌برداری کامل از توان تولید شده‌اند. نیما بصیری طهرانی، عضو هیأت‌رئیس انجمن صنایع سلولزی ایران، کاهش قدرت نقدینگی واحدهای تولیدی را یکی از مهم‌ترین موانع پیش روی صنعت معرفی می‌کند. او توضیح می‌دهد واحدهایی که پیش‌تر با سرمایه‌ای مشخص قادر به خرید صد تن مواد اولیه بودند، امروز با همان مبلغ تنها می‌توانند پنجاه تا هفتاد تن مواد اولیه تهیه کنند. این محدودیت مستقیم بر حجم تولید و برنامه‌ریزی مالی اثر گذاشته و انگیزه تولیدکنندگان را کاهش داده است. به گفته او، مجموعه تحولات اقتصادی و سیاست‌گذاری‌های نامنسجم، نه تنها حمایتی از تولید محسوب نمی‌شوند،

بلکه گاه با شعارهای رسمی حمایت از تولید در تضاد بوده و فشار مضاعفی بر فعالان این بخش وارد می‌کنند. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها، نوسان مداوم نرخ ارز است که صنایع سلولزی را در موقعیتی ناپایدار قرار داده است. بخش قابل توجهی از مواد اولیه، ماشین‌آلات و قطعات خطوط تولید وارداتی است و هر تغییر در نرخ ارز، مستقیماً هزینه تولید را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بصیری طهرانی توضیح می‌دهد که این نوسانات نه تنها بر قیمت مواد اولیه اثر می‌گذارد، بلکه کل فرایند تولید را دستخوش تغییر کرده و موجب کاهش محسوس تولید در ماه‌های اخیر شده است. بسیاری از واحدها امروز کمتر از ظرفیت اسمی خود تولید می‌کنند، زیرا توان خرید مواد اولیه کاهش یافته، تأمین قطعات با مشکل مواجه شده و برنامه‌ریزی مالی با محدودیت روبه‌روست. این شرایط انگیزه ادامه فعالیت را تحت تأثیر قرار داده و ریسک توقف تولید را افزایش داده است.

همچنین، افزایش هزینه‌های جانبی تولید از جمله انرژی، حمل‌ونقل، بیمه و مالیات‌های متعدد، فشار بر تولیدکنندگان را تشدید کرده است. در بخش چوب و مصنوعات چوبی، محدودیت‌های برداشت، مشکلات تأمین چوب صنعتی و وابستگی به واردات، چالش‌های جدی برای تولیدکنندگان ایجاد کرده و قیمت نهایی محصولات را بالا برده است. این موضوع نه تنها قدرت رقابت‌پذیری محصولات داخلی را در بازارهای داخلی و خارجی کاهش داده، بلکه زمینه نارضایتی مصرف‌کنندگان و افزایش وابستگی به واردات را فراهم

کرده است.

بازار محصولات کاغذی و بهداشتی نیز با نوسانات تقاضا، افزایش هزینه‌های بسته‌بندی و تغییرات نرخ ارز مواجه است. تولیدکنندگان می‌گویند اگرچه قیمت مواد اولیه تغییر چندانی نکرده، افزایش هزینه‌های جانبی و نوسان‌های ارزی توان تولید را به شدت کاهش داده است. شکاف بین ظرفیت بالقوه و توان واقعی تولید روز به روز بیشتر شده و این وضعیت برای صنعتی که نقش کلیدی در اشتغال، امنیت کالایی و زنجیره تأمین کشور دارد، هشداردهنده است. کارشناسان معتقدند بدون اصلاحات ساختاری، حمایت‌های واقعی و سیاست‌گذاری هماهنگ، توان صنایع سلولزی برای ایفای نقش اقتصادی و رقابت در بازارهای بین‌المللی محدود خواهد ماند.

فرصت پیش‌روی صنعت سلولزی

با وجود چالش‌های متعدد، فعالان صنعت سلولزی بر این باورند که فرصت‌های توسعه در این حوزه همچنان گسترده و قابل توجه است و در صورت رفع موانع، امکان جهش تولید و گسترش صادرات به‌طور همزمان فراهم خواهد شد. ایران دارای بازار داخلی بسیار بزرگ و روبه رشدی است؛ مصرف محصولات کاغذی و چوبی هر سال افزایش یافته و صنایع متنوعی از جمله بسته‌بندی، نشر، ساخت وساز و تولید کالاهای مصرفی، به‌طور مستمر به این زنجیره نیازمندند. این وابستگی گسترده داخلی، فرصتی بی‌نظیر برای تثبیت جایگاه تولیدکنندگان داخلی و کاهش وابستگی به واردات فراهم می‌کند.

علاوه بر بازار داخلی، موقعیت جغرافیایی ایران امکان دسترسی آسان به کشورهای همسایه و منطقه را فراهم می‌آورد. این مزیت استراتژیک می‌تواند به صنایع سلولزی کمک کند تا صادرات خود را گسترش دهند و سهم قابل توجهی از بازارهای منطقه‌ای را به دست آورند. دسترسی به این اهدا مستلزم تقویت زنجیره‌های یکپارچه تولید، سیاست‌گذاری هماهنگ و افزایش حمایت‌های واقعی از تولیدکنندگان است. نمونه‌هایی مانند ساختارهای یکپارچه در هلدینگ‌هایی مانند تاسیکو نشان می‌دهد که ایجاد شبکه کامل تولید از مواد اولیه تا محصول نهایی، نه تنها وابستگی صنایع را کاهش می‌دهد، بلکه بهره‌وری و کیفیت محصولات را نیز ارتقا می‌بخشد.

صنعت سلولزی می‌تواند به یکی از پیشران‌های اصلی توسعه صنعتی کشور تبدیل شود؛ به شرط آنکه ثبات اقتصادی، دسترسی پایدار به مواد اولیه و سیاست‌گذاری شفاف و حمایتی فراهم شود. فعالان این حوزه تأکید دارند که در صورت ایجاد ثبات مالی و رفع نوسان‌های مخرب، امکان بازگشت ظرفیت‌های تولیدی از دست رفته و حتی توسعه صادرات وجود خواهد داشت. این صنعت نه تنها نیازهای داخلی را تأمین می‌کند، بلکه می‌تواند به یکی از منابع مهم ارزآوری کشور تبدیل شود؛ ظرفیتی که تاکنون به‌طور کامل فعال نشده و بهره‌برداری از آن نیازمند نگاهی عمیق‌تر و سیاست‌گذاری دقیق‌تر است.

بازگشت آیوکتین به بازار داروهای دامپزشکی

تولید مجدد آیوکتین در لابراتوارهای رازک به معنای تضمین دسترسی پایدار دامداران به داروهای ضدانگل با استانداردهای جهانی و تقویت زنجیره تأمین دارو است

پس از یک سال توقف در تولید، محلول تزریقی آیوکتین ۱ درصد (Ivectin) با کیفیتی بالاتر و فرمولاسیون پایدارتر، بار دیگر توسط لابراتوارهای رازک، زیرمجموعه هلدینگ تیپیکو، به بازار داروهای دامپزشکی کشور بازگشته است. این دارو که به عنوان یکی از مهم‌ترین داروهای ضدانگل در دامپزشکی شناخته می‌شود، طی سال‌ها در درمان و کنترل انگل‌های داخلی و خارجی دام‌ها، از جمله کنه‌ها، جرب‌ها و لارو مگس‌ها، تأثیرگذاری شگرفی داشته است.

توقف یک ساله تولید این دارو در حالی که نیاز بازار به آن بسیار بالا بود، موجب ایجاد نگرانی در میان دامداران و کلینیک‌های دامپزشکی شده بود. با این حال، تولید دوباره آیوکتین توانسته این نگرانی‌ها را کاهش دهد و یک بار دیگر به تأمین نیازهای اساسی در این حوزه کمک کند.

آیوکتین از سال ۱۹۷۵ به عنوان یکی از شناخته‌شده‌ترین و مؤثرترین داروهای ضدانگل در جهان شناخته شده است. این دارو که برای دام‌هایی مانند گاو، گوسفند، شتر، سگ و گربه مورد استفاده قرار می‌گیرد، به دلیل اثرگذاری سریع و ماندگار در درمان بیماری‌های انگلی، به یکی از گزینه‌های اصلی برای دامپزشکان و دامداران تبدیل شده است.

تولید مجدد این دارو در ایران، علاوه بر برطرف کردن کمبودهای موجود، به تقویت پایدارتر زنجیره تأمین داروهای ضدانگل و افزایش اعتماد دامداران به تولیدات داخلی کمک کرده است.

تأثیرات اقتصادی بازگشت آیوکتین

بازگشت آیوکتین به بازار داروهای دامپزشکی ایران، علاوه بر برطرف کردن کمبود این دارو، تأثیرات مثبت اقتصادی و عملی زیادی برای صنعت دامپروری کشور به همراه داشته است. یکی از مهم‌ترین دستاوردهای این تولید دوباره، کاهش هزینه‌های درمانی دامداران و جلوگیری از بحران‌های ناشی از کمبود دارو است. با تولید داخلی این دارو، دامداران قادر خواهند بود بدون نگرانی از افزایش هزینه‌های واردات یا کمبود محصولات، برنامه‌ریزی بهتری برای درمان و پیشگیری از بیماری‌های انگلی در دام‌ها داشته باشند. آیوکتین به عنوان یک داروی ضدانگل وسیع‌الطیف، اثربخشی خود را در کنترل بیماری‌هایی مانند کنه‌ها، جرب‌ها، لارو مگس‌ها و ناآلودگی‌های گوارشی، تنفسی و قلبی ثابت کرده است. این دارو که به دلیل جذب سریع و بالای آن و حداقل عوارض جانبی در درمان دام‌ها شناخته شده است، در بسیاری از کشورها به عنوان گزینه اول در درمان بیماری‌های انگلی دام‌ها استفاده می‌شود. تولید آیوکتین در ایران، علاوه بر تقویت تأمین داروهای ضدانگل داخلی، می‌تواند به کاهش وابستگی به واردات داروها و تقویت تولیدات دارویی داخلی کمک کند.

علاوه بر این، با تولید دوباره این دارو در لابراتوارهای داخلی، دامداران و کلینیک‌های دامپزشکی به یک داروی باکیفیت و استاندارد دسترسی پیدا کرده‌اند که می‌تواند در طولانی‌مدت به افزایش بهره‌وری در صنعت دامپروری ایران منجر شود. این دستاورد به ویژه در شرایط اقتصادی کنونی که با

چالش‌های متعددی همچون نوسانات ارزی و مشکلات تأمین کالا مواجه است، از اهمیت بالایی برخوردار است.

پایدارتر شدن صنعت دامپزشکی

تولید داخلی آیوکتین در لابراتوارهای رازک، علاوه بر برطرف کردن نیاز فوری به این دارو، به تقویت زیرساخت‌های تولید داروهای دامپزشکی در کشور کمک کرده است. این تولید داخلی می‌تواند به عنوان الگویی موفق در راستای افزایش خودکفایی کشور در تأمین داروهای حیاتی مورد نیاز صنعت دامپزشکی و دامپروری مورد توجه قرار گیرد. با توجه به تأثیرات مثبت این دارو در کنترل بیماری‌های انگلی دام‌ها، تولید مستمر و باکیفیت آن می‌تواند به تقویت پایدارتر زنجیره تأمین دارو در بازار داخلی کمک کرده و نیاز به واردات داروهای مشابه را کاهش دهد.

این اقدام نه تنها به بهبود وضعیت سلامت دام‌ها کمک می‌کند، بلکه می‌تواند تأثیرات مثبت اقتصادی بر صنعت دامپروری و دامپزشکی ایران به دنبال داشته باشد. دامداران با دسترسی به داروهای باکیفیت و پایدار، قادر خواهند بود هزینه‌های درمانی خود را کاهش دهند و به راحتی برنامه‌ریزی‌هایی برای پیشگیری از بیماری‌های انگلی انجام دهند. همچنین این روند به‌طور مستقیم بر کاهش بحران‌های دارویی و اختلال در تأمین دارو تأثیر خواهد گذاشت و از بروز کمبودهای دارویی ناگهانی که می‌تواند آسیب‌های جدی به صنعت دامپروری وارد کند، جلوگیری می‌کند.